

כלי ראשון

משנה מסכת שבת פרק ג משנה ג
אין נותנין ביצה בצד המיחם בשביל שתתגלגל ולא יפקיענה בסודרין ורבי יוסי מתיר ולא יטמיננה בחול ובאבק
דרכים בשביל שתצלה:

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת שבת פרק ג משנה ב
[ב] מיחם, שם הכלי שמחממין בו מים, ועושין אותו על הרוב מנחושת או ברזל ונשאר חם זמן רב **אחרי הורדתו מעל האש**. ופירוש תתגלגל, תתערבב, וענינו תתבשל מקצת בשולה.

רמב"ם הלכות שבת פרק ט הלכה ב
הנותן ביצה בצד המיחם בשביל שתתגלגל ונתגלגלה חייב, **שהמבשל בתולדת האור כמבשל באור עצמה**, וכן המדיח בחמין מליח הישן או קוליס האספנין והוא דג דק ורך ביותר הרי זה חייב, שהדחתן בחמין זה הוא גמר בשולן וכן כל כיוצא בהן.

משנה מסכת שבת פרק ג משנה ה
המיחם שפינהו לא יתן לתוכו צונן בשביל שיחמו אבל נותן הוא לתוכו או לתוך הכוס כדי להפשירן האילפס
והקדרה שהעבירן מרותחין לא יתן לתוכן תבלין אבל נותן הוא לתוך הקערה או לתוך התמחוי **רבי יהודה אומר לכל הוא נותן** חוץ מדבר שיש בו חומץ וציר:

תוספות מסכת שבת דף מב עמוד ב
לכל קדרות רותחות הוא נותן - נראה דדוקא בתבלין פליג אבל בשאר דברים מודה דכלי ראשון מבשל אף כשהעבירו מעל האור.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שבת פרק ג הלכה ד
הכל מודין בכלי שני שהוא מותר. מה בין כלי ראשון מה בין כלי שני. א"ר יוסי כאן היד שולטת. וכאן אין היד שולטת. א"ר יונה כאן אין היד שולטת. אלא עשו הרחק לכלי ראשון ולא עשו הרחק לכלי שני. אמר רבי מנא ההן פינכא דאורזא מסייע ליה לאבא. ההן פינכא דגריסא מסייע ליה לאבא. דאת מפני ליה מן אתר לאתר ועד כדון הוא רותח:

קרבן העדה מסכת שבת פרק ג הלכה ד
עד כדי שהוא נותן ידו. לתוך דבר העומד ומתחמם ונכוית היד:
כאן בכלי שני. היד שולטת בו מסתמא:
כאן וכאן. בין בכלי ראשון בין בכלי שני מן הסתם אין היד שולטת בו:
אלא עשו הרחק. רבנן גזרו בכלי ראשון אם היד שולטת בו אטו חמין שעל האור ממש:
ולא עשו הרחק לכלי שני. ואפי' אין היד שולטת בו שרי:
ההן פינכא דאורזא. האי קערה שיש בה אורז וכן קערה שיש בה גריסין רותחין:
מסייע לאבא. פי' לר' יונה שר' מני בריה דר' יונה הוא וקאמר דמאורז וגריסין איכא לסייע לאבא שהיס"ב אף בכלי שני כיון שהדבר גוש משמרין חומן לעולם וצ"ל הטעם דלא עשו הרחק לכלי שני:

חידושי הרמב"ן מסכת עבודה זרה דף עד עמוד ב

וענין הירושלמי שהביא קושיא הוא עליו ז"ל, ... ופירושו ברור שר' יצחק בר גופנא בעי בכלי ראשון נמי דהיינו באלפס וקדירה שהעבירן מרותחין דמתני' אם עבר ועשה כן חייב הוא משום מבשל או לא, ופשט ליה שהוא פטור אבל אסור **שאינן בישול ברור אלא באור מהלך תחתיו**, וכך אמרו שם בירושלמי מה בין כלי ראשון מה בין כלי שני אמר ר' יוסי כאן היד שולטת בו כאן אין היד שולטת בו א"ר יונה כאן וכאן אין היד שולטת בו אלא עשו הרחק לכלי ראשון ולא עשו הרחק לכלי שני, ש"מ הרחקה מדבריהם הוא.

הר"ן על הרי"ף מסכת שבת דף כ עמוד א
...משמע דמסקנא דירושלמי הכי הוא שאין עירו דכלי ראשון מבשל דאמרינן התם מהו לערות (על) [מן] הקלוח א"ר זעירא בריה דר' הלל מחלוקת ר' יונה ור' ייסא ר' יצחק בר' גופתא בעי קמי ר' מונא עשה כן בשבת חייב משום מבשל עשה כן בבשר בחלב חייב משום מבשל אמר ליה לא דאמר ר' זעירא איזהו חלוט ברור כל שהאור מהלך תחתיו עד כאן אלמא לא סבירא להו לבני מערבא דעירו דכלי ראשון מבשל אדרבה **מקילי טפי מגמרא דילן** דלדידהו לית להו בישול אלא כשהאור מהלך תחתיו ....

כלי שני

תלמוד בבלי מסכת שבת דף מ עמוד ב
אמר רבי יצחק בר אבדימי: פעם אחת נכנסתי אחר רבי לבית המרחץ ובקשתי להניח לו פך של שמן באמבטי, ואמר לי: טול בכלי שני ותן. שמע מינה תלת, שמע מינה: שמן יש בו משום בשול, ושמע מינה: כלי שני אינו מבשל, ושמע מינה: הפשרו זהו בשולו.

רש"י מסכת שבת דף מ עמוד ב
בכלי שני - שיצטננו מעט, דכלי שני אינו מבשל, ואחר כך תן הפך לתוך אותו כלי שני, דהך אמבטי שהחמין נמשכין לה מן המעיין חשיב לה ככלי ראשון שנרתחו בו, שאף על פי שהעבירו מעל האור - מבשל, כדתנן לקמן /שבת/ (מב, א) האילפס והקדירה שהעבירן מרותחין - לא יתן לתוכן תבלין.

תוספות מסכת שבת דף מ עמוד ב
ושמע מינה כלי שני אינו מבשל - תימה מאי שנא כלי שני מכלי ראשון דאי יד סולדת אפי' כלי שני נמי ואי אין יד סולדת אפילו כלי ראשון נמי אינו מבשל ויש לומר לפי שכלי ראשון מתוך שעמד על האור דופנותיו חמין ומחזיק חומו זמן מרובה ולכך נתנו בו שיעור דכל זמן שהיד סולדת בו אסור אבל כלי שני אף על גב דיד סולדת בו מותר שאין דופנותיו חמין והולך ומתקרר.

חידושי הרשב"א מסכת שבת דף מ עמוד ב
ועדיין קשה לי לפי גירסת הספרים והיא גירסתן של גאונים ז"ל הא דאמרינן בסמוך במעשה דר' יצחק בר אבדימי שנכנס אחר רבי לבית המרחץ ואמר לו טול בכלי שני ותן, ואמרינן שמע מינה תלת שמע מינה שמן יש בו משום בישול ושמע מינה כלי שני אינו מבשל ושמע מינה הפשרו לא זהו בישולו, אלמא אף על פי שהפשרו לא זהו

בישולו, להפשירו בכלי ראשון לא, מפני שלא התירו להפשיר במקום הראוי לבשל גזירה שמא יבשל, אבל רש"י ורבותינו בעלי התוספות ז"ל גורסים שמע מינה הפשרו זהו בישולו, ולפי גירסתם אינו קשה עליו מה שהקשתי

חידושי הרשב"א מסכת שבת דף מב עמוד א
ובית הלל מתירין אפילו בצונן לתוך חמין דכלי שני אינו מבשל ואפילו נתן לתוכן צוננין מועטין דאין באין לתוכן לידי בישול אלא לידי הפשר... דמים שבספל אינן חמין כל כך ואינו אלא ככוס והואיל וכלי שני הוא לעולם מותר שאינו בא אלא לידי הפשר, ואפילו היו מים שהיד סולדת בהן לאחר שנתערבו צונן לתוכן, אינו מחמת הצונן שיש בו להיות יד סולדת אלא מחמת הראשונים שלא נצטננו.

חידושי הריטב"א מסכת שבת דף מ עמוד ב
גירסת הספרים והיא גירסת ר"ח ז"ל וש"מ הפשרו לא זהו בשולו. פירוש ולפיכך התיר לו **בכלי שני שאין בו כח אלא להפשיב**, וא"ת ויתננו באמבטי עצמה כדי להפשיר מיהת, י"ל כיון דכלי ראשון שהוא ראוי לבשל בו אפי' להפשיר אסור בו וכדכתיבנא לעיל גבי מקום שהיד סולדת בו, **ורש"י ז"ל גורס ש"מ הפשרו זהו בשולו, ולא למימרא שיהא בישול ממש דא"כ אף בכלי שני אסור**, אלא ה"ק דבמקום שראוי להתבשל אפי' הפשרו חשוב כבשולו לאסור, וכן פרש"י ז"ל, ושתי הגירסאות עולות בקנה אחד.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שבת פרק ג הלכה ד
הכל מודין בכלי שני שהוא מותר. מה בין כלי ראשון מה בין כלי שני. א"ר יוסי כאן היד שולטת. וכאן אין היד שולטת. א"ר יונה כאן וכאן אין היד שולטת. אלא עשו הרחק לכלי ראשון ולא עשו הרחק לכלי שני. אמר רבי מנא ההן פינכא דאורזא מסייע ליה לאבא. ההן פינכא דגריסא מסייע ליה לאבא. דאת מפני ליה מן אתר לאתר ועד כדון הוא רותח:

קרבן העדה מסכת שבת פרק ג הלכה ד
עד כדי שהוא נותן ידו. לתוך דבר העומד ומתחמם ונכוית היד:
כאן בכלי שני. היד שולטת בו מסתמא:
כאן וכאן. בין בכלי ראשון בין בכלי שני מן הסתם אין היד שולטת בו:
אלא עשו הרחק. רבנן גזרו בכלי ראשון אם היד שולטת בו אטו חמין שעל האור ממש:
ולא עשו הרחק לכלי שני. ואפי' אין היד שולטת בו שרי:
ההן פינכא דאורזא. האי קערה שיש בה אורז וכן קערה שיש בה גריסין רותחין:
מסייע לאבא. פי' לר' יונה שר' מני בריה דר' יונה הוה וקאמר דמאורז וגריסין איכא לסייע לאבא שהיס"ב אף בכלי שני כיון שהדבר גוש משמרין חומן לעולם וצ"ל הטעם דלא עשו הרחק לכלי שני:

שיירי קרבן מסכת שבת פרק ג הלכה ד
כאן וכאן וכו'. כתבו תוס' בפ' כירה דף מ' ע"ב בד"ה וש"מ כלי שני אינו מבשל תימא מ"ש כלי שני מכ"ר דאי יד סולדת בו אפי' כלי שני נמי ואי יד סולדת בו אפי' כ"ר נמי אינו מבשל ויש לומר לפי שכלי ראשון מתוך שעמד על האור דופנותיו חמין ומחזיק חומו זמן מרובה ולכך נתנו בו שיעור דכל זמן שהיס"ב אסור אבל כלי שני אף על גב

דיס"ב מותר שאין דופנותיו חמין והולך ומתקרר עכ"ל ותימא שלא ראו דברי הירושל' אלו דהטעם משום דחכמי' עשו הרחקה בכלי ראשון ולא בכלי שני מיהו לדינא דברי תוס' מסכימין לדעת הירושל' דבכלי שני אפי' היס"ב שרי והרב במג"א בא"ח סי' ש"ח ס"ק כ"ח כתב מיהו בירושל' איתא דעשו הרחקה לכ"ר אפי' אין היד סולדת בו וליתא דהא באין היד שולטת בו עשו הרחקה והיינו היד סולדת בו וראיתי שכ"כ הש"ך:

אור שמח הלכות שבת פרק ט הלכה ב

[ב] שהמבשל בתולדות האור כמבשל באור עצמה.

הנה דע דכמה ענינים מצאנו דכח כחו לא חשיב כגופו, והוא לענין רציחה, במכות, דף ח' ע"א, דמאן דשדא פיסא לדיקלא ואתר תמרי ואזיל תמרי וקטיל כו' דהוי כח כחו ופטור, וכן בשבת מצאנו שחייב בזורק מרשות לרשות, וה"נ בזורק ועושה חבורה **דמיחייב ע"י כחו, אבל ע"י כח כחו לא שמענו שיתחייב**, וכמו כן גבי זב בעירובין ל"ה ע"א מחמת רעדה ברש"י שם (ד"ה מחמת) דהוי כח כחו יעו"ש, ובזה ביארתי הירושלמי פרק במה מדליקין (שבת פ"ב) הלכה ה', הבעיר וכבה בנפיחה אחת חייב שתיים, פירוש כי היו שתי נרות לפניו, אחת כבויה ואחת דולקת, והבעיר את הכבויה ונמשך האור מהנר הדולק אלי' ונכבה במקומו, כי כן דרך נר הנדלקת תחת נר אחר, א"ר אבדימי כו' הדא אמרה נפח בכלים ושברן משלם נזק שלם, ולענין תרנגול קאי, דצורות באדם לא אשכחן, דעל חיצינו מחייב נזק שלם, וכמו שאמרו בפרק כיצד הרגל ב"ק דף כ"ב ע"א עיין שם ברש"י, וטעמא דאם תחשוב הנפיחה ככחו אם כן הכבוי שהיה ע"י הדלקת הנר התחתונה, שנמשך אליה האור של הנר האחרת ונכבית, אותה נר הוי כמו כח כחו, ויהי' פטור בשבת על הכבוי, ואמאי חייב שתיים, וע"כ דהנפיחה הוי כמו גופו, משום דמגופו קא אתי, והוי הכבוי ע"י כחו, וחייב בשבת, א"כ תרנגול שנפח בכלי ושברו חייב נזק שלם, וכן אזלא שיטת ירושלמי בבא קמא, דלא כתלמודין דמחשיב זה לצורות, ורק בס"ד אמר (שם יח, ב) גבי הטילה גללים כיון דמגופה גרירין, וזה נכון, למדנו מזה דעל כח כחו אינו מתחייב גבי שבת, **כיון שכן נראה דאף על גב דתולדה ראשונה הבאה מן האש חייב אם**

מבשל, מכל מקום על תולדה של התולדה, כמו דבר שנתחמם במים שהוחמו מן האש, כגון ברזל שבא

בקדירה חמין ונתחמם, תו אי צלה בו ביצה פטור, דהוי תולדה דתולדה, וכמו שכח כחו לא חשיב כמו גוף הדבר כן תולדת תולדת האש לפי רחוק יחוסה אצל האש נפקע ממנה שם האש, והוי חומה כחום טבעי שאינו מסיבת האש, כמו חמי טבריא, ופוק חזי בפרק כיצד צולין (פסחים) דף ע"ה ע"א שקיל וטרי אם חשיב תולדות אש כאש, ובירושלמי שם (שם ה"ג) דפליגי רבן גמליאל ורבנן יעו"ש, אבל תולדה דתולדת אש לא חשיב אש בשום דוכתא, וז"ב.

וכיון שכן נראה לנו לומר בסברת הש"ס דקדירה דהיא עצמה מהני להבישול, עיין (פסחים) פרק כל שעה כ"ז ע"א דקדירה חשיב גורם, א"כ בכלי שני, אף כי איכא דבר המתבשל בכלי שני, וכלישנא קמא גבי מלח (שבת מב, ב), אם יהיב בכלי שני אינו חייב משום מבשל, דהמים של כלי ראשון הוחמו באור, והוי חום שלהן תולדת אש, ואח"ז מתחמם מתוכם הקדירה הכלי שני, וחום הכלי שני הוי תולדת תולדת האש, וחומה כחמי טבריא, וא"כ המלח מתבשל ע"י חום המים שחום שלהן תולדות אש ע"י חום הקדירה, דהוי חומה כחמי טבריא, ופטור משום מבשל.

רמב"ם הלכות מעשר פרק ג הלכה טו

השמן משירד לעוקה אף על פי שירד נוטל מן העקל ומן הממל ומבין הפסין ונותן לקערה קטנה ולתמחוי לתוך התבשיל אעפ"י שהוא חם מפני שאינו מתבשל בכלי שני, ואם היה חם ביותר כדי שיכוה את היד לא יתן לתוכו מפני שהוא מתבשל.

רדב"ז הלכות מעשר פרק ג הלכה טו

ואם היה חם ביותר וכו'. איכא למידק דמשמע מדבריו דאפילו כלי שני מבשל ואנן קי"ל בכל דוכתא דכלי שני אינו מבשל וי"ל דלא איירי רבינו אלא בכלי שנתבשל בו על האש והעבירו רותח אז הוא מבשל והיינו דתנן אבל לא יתן לאלפס ולקדרה כשהן רותחין וז"ל בפירוש המשנה ואסור לו לתת אותו בקדרה שבישל בה התבשיל כל זמן שהיא רותחת לפי שהוא מתבשל לשם עכ"ל. **עוד יש לתרץ דאע"ג דבעלמא בישול כלי שני לא חשיב בישול לענין קביעת מעשר הוקבע כיון שע"י בישול זה הוא מכשירו לאכילה נגמרה מלאכתו** והא דתנן לקדרה ולא לפס אורחא דמילתא נקט וה"ה לחמטה ולתמחוי בזמן שהוא חם ביותר והכי משמע בירושלמי דגרסינן עלה הכל מודים בכלי שני שהוא מותר מה בין כלי ראשון מה בין כלי שני אמר ר' יוסי בר רבי בון כן היד שולטת כאן שאין היד שולטת משמע מהכא דטעמא משום שאין היד שולטת הילכך לא שנא כלי שני מכלי ראשון:

ר"י קורקוס הלכות מעשר פרק ג הלכה טו
[טו] השמן משירד לעוקה וכו'. ...פי' רבינו קערה קטנה ור"ש פי' שהיא עוגה דקה שלאחר שאופין אותה טחין פניה בשמן והיא חמה וכן מוכיח בפרק טבול יום וחלק רבינו בכלי שני בין יד סולדת לאין יד סולדת ואעפ"י שבמשנה לא חלקו נראה שהוא מוסכם בירושלמי שלא התירו במשנה בכלי שני אלא כשאין היד סולדת וכן אמרו שם עד היכן רבי יהודה בן פזי רבי סימון בשם רבי יוסי בר חנינא עד כדי שיהא נתון לתוכה והיא נכזית ע"כ ופי' ולא עד בכלל דכשהיא נכזית דינו ככלי ראשון אבל בכלי ראשון כשאין היד סולדת נחלקו שם ז"ל מה בין כלי ראשון לכלי שני אמר רבי יוסי בי רבי בון כן היד סולדת וכאן אין היד סולדת א"ר יונה כן וכאן אין היד סולדת אלא עשו הרחק לכלי ראשון ולא עשו הרחק לכלי שני ע"כ פי' דגם רבי יונה מודה דכלי שני אינו מותר אלא בשאין היד סולדת דוקא ולא דפליג בכלי ראשון וס"ל דגם באין היד סולדת מיירי וגזרו אין יד סולדת אטו יד סולדת ובכלי שני לא גזרו ורבי יוסי משמע דס"ל דאין יד סולדת מותר אפילו בכלי ראשון ומאי דנקט במתניתין חלוק בין כלי ראשון לשני משום דסתם ראשון יד סולדת וסתם שני אין יד סולדת ורבינו לא התיר באין יד סולדת אלא בכלי שני וכן כתב לפי שכלי שני אינו מבשל גם לא כתב איסורו בפירוש ואם היה רבינו פוסק כר' יונה לא הוה שתיק מלהזכיר גזרה דרבי יונה ונראה דפסק רבינו כרבי בון דירושלמי אלא שסובר רבינו דסתם כלי שני כשהוא חם מותר לתת לתוכו עד שיתברר לן שהיד סולדת וסתם כלי ראשון כשהוא חם אסור עד שיתברר לן שאין היד סולדת ויתבאר עוד בזה פ"ה.

חכמת אדם שער איסור והיתר כלל נט סעיף ו
ו חום כלי שני אפילו היד סולדת בו בדיעבד מותר ואין צריך אפילו קליפה במקום הפסד דכלי שני אינו מבליע ומפליט... **ואם הוא חם כל כך שהיד נכזית אפילו בכלי שני מבשל** (כן כתב הרמב"ם בהדיא בהלכות מעשרות ועיין בחיבורי שערי צדק פרק ב' סימן ט' בפרט שהרשב"א אוסר אפילו בדיעבד ביד סולדת בו וכן הסכים הפרי חדש)

שערי צדק שער מצות הארץ בינת אדם פרק ב
(ט) ביורה דעה סי' ק"ה [סעיף ב] כתב השלחן ערוך דכלי שני אין מבשל אפילו ביד סולדת. וע"ש בש"ך ס"ק מ"ה [צ"ל ח] שהשיג על רש"ל. והמגן אברהם בסי' שי"ח [ס"ק כ"ח] מסכים לרש"ל, על פי ירושלמי דבכלי ראשון אפילו אין היד סולדת בו מבשל. וצ"ע גדול על כל הגאונים ראשונים ואחרונים שלא הביאו דברי רמב"ם פ"ג מהל' מעשרות הל' ט"ו, שכתב בהדיא דכלי שני אם היד נכזית בו מבשל. וכן כתב בטור אורח חיים סי' שי"ח בהדיא באמבטי שהוא כלי שני כיון שחם הרבה מבשל. ובאמת נראה לומר שהרמב"ם הוציא דין זה דכלי שני מבשל כשהיד נכזית בו מהירושלמי פ"א דמעשרות [ה"ד] על מתני' ונותן לחמטה ולתוך התמחוי, אבל לא יתן ללפס ולקדירה כשהן מרותחים, רבי יהודה אומר לכל הוא נותן וכו', ואיתא שם בגמ' הנ"ל עד היכן, ר' יהודה בר פזי בשם וכו' עד כדי שיהיה נותן ידו לתוכו והוא נכזית. הכל מודים בכלי שני שהוא מותר. מה בין כלי ראשון לכל שני, אמר ר' יוסי וכו' כאן היד שולטת בו וכאן אין היד שולטת בו. אמר ר' יונה כן וכאן אין היד שולטת בו, אלא עשו הרחקה לכלי ראשון ולא עשו הרחקה לכלי שני. א"ר מנא הדין וכו' עד כאן. והנה לכאורה היה נראה דהא דקאמר עד היכן,

ומשיב ר' יהודא עד שיהא נותן ידו לתוכו והיא נכזית, קאי על כלי ראשון דאמר במתני' אבל לא יתן ללפס ולקדירה כשהם מרותחים. ולפי זה יהיה סובר רבי יהודא דכלי ראשון אינו מבשל עד שיהא רותח שנותן ידו לתוכו והיא נכזית, ובכלי שני נצרך לומר דכלי שני אינו מבשל אף כשהוא רותח. אבל אי אפשר לומר כן כי לפי פירוש זה יהיה רבי יהודא דלא כר' יוסי ודלא כר' יונה דלתרווייהו הבישול דכלי ראשון כשהוא חם כל כך כשאין היד שולטת בו. ולרבי יהודא יהיה הבישול דכלי ראשון דווקא כשהיה חם כל כך כשנותן ידו לתוכו ונכזית בו, שהוא יותר חם משאין היד שולטת, כי פירוש אין היד שולטת בו נראה כשפושט ידו לתוכו אינו יכול להחזיק שם ומוציא תיכף אבל אינו נכזית בה. ורבי יהודא אומר דווקא עד שיהא רותח כשהיה נכזית. ולכן נראה שהרמב"ם ז"ל מייאן לפרש כך, ופירש הא דקאמר בגמרא עד היכין קאי אמתני' דקאמר ונותן לחמטה ולתמחוי שהוא כלי שני, ופריך עד היכן יכול ליתן לכלי שני, ומשיב ר' יהודא ואמר עד כדי שיהיה נכזית, פירוש כשהוא חם כל כך אז מבשל אף בכלי שני, וקאמר הכל מודים בכלי שני שהוא מותר, הוא מילתא באפילו נפשיה וקאי אמתני' רבי יהודה אומר לכל וכו', ומפרש דרבי יהודה לקולא וקאי אכלי ראשון, אבל בכלי שני אינו מבשל, וכמו שמפרש בבלי דרבי יהודה קאי לקולא. ופריך מה בין כלי ראשון לכלי שני וקאי אמתניתין דקאמר אבל נותן לחמטה וכו' אבל לא ללפס כו' כשהן מרותחים. ומשיב ר' יוסי כאן היד שולטת בו וכאן אין היד שולטת בו, דר' יוסי סבירא ליה דהבישל מן התורה הוא כשהמים רותחין, אף כשאין היד נכזית בו, רק כשאין היד שולטת בו. והא דמחלק במתני' בין כלי ראשון לכלי שני הוא דסתם כלי ראשון אין היד שולטת, וסתם כלי שני היד שולטת. ולכן קאמר במתני' דנותן לחמטה מפני שהוא כלי שני וסתם כלי שני היד שולטת. אבל לא יתן ללפס כשהם מרותחים דסתם כלי ראשון הוא רותח ואין היד שולטת. ורבי יונה פליג עליו וסובר דהבישול מן התורה הוא כשהיה המים רותחים שנותן ידו ונכזית, אבל כשהוא רק שאין היד שולטת אינו מבשל מן התורה, רק שעשו הרחקה לכלי ראשון, ואמרו דמבשל אף כשהוא רק אין היד שולטת, ולא עשו הרחקה לכלי שני ואינו מבשל כשהוא רק אין היד שולטת, ולכן חלקו במתני' בין כלי ראשון לכלי שני, אבל כשהכלי שני הוא רותח שנותן נכזית מבשל גם כן אף שהוא כלי שני מפני שהוא בישול דאורייתא. וסובר כרבי יהודא דאמר לעיל עד כדי שיתן לתוכו ונכזית, דקאי על כלי שני כמו שפרשנו. ור' מנא מסייע גם כן לר' יונה. ולכן פסק הרמב"ם דכלי שני כשהוא רותח כשנותן לתוכו ונכזית מבשל. ועיין בהשמטות: [רבינו בכת"י מחק תיבת בהשמטות, וכתב בזה"ל: באורח חיים סי' קפא במגן אברהם סי' ק"ג. ע"פ מוריה קמב].

תלמוד בבלי מסכת שבת דף מב עמוד א
תנו רבנן: נותן אדם חמין לתוך הצונן, ולא הצונן לתוך החמין, דברי בית שמאי. ובית הלל אומרים: בין חמין לתוך הצונן, ובין צונן לתוך החמין מותר. במה דברים אמורים - בכוס, אבל באמבטי - חמין לתוך הצונן. ולא צונן לתוך החמין.

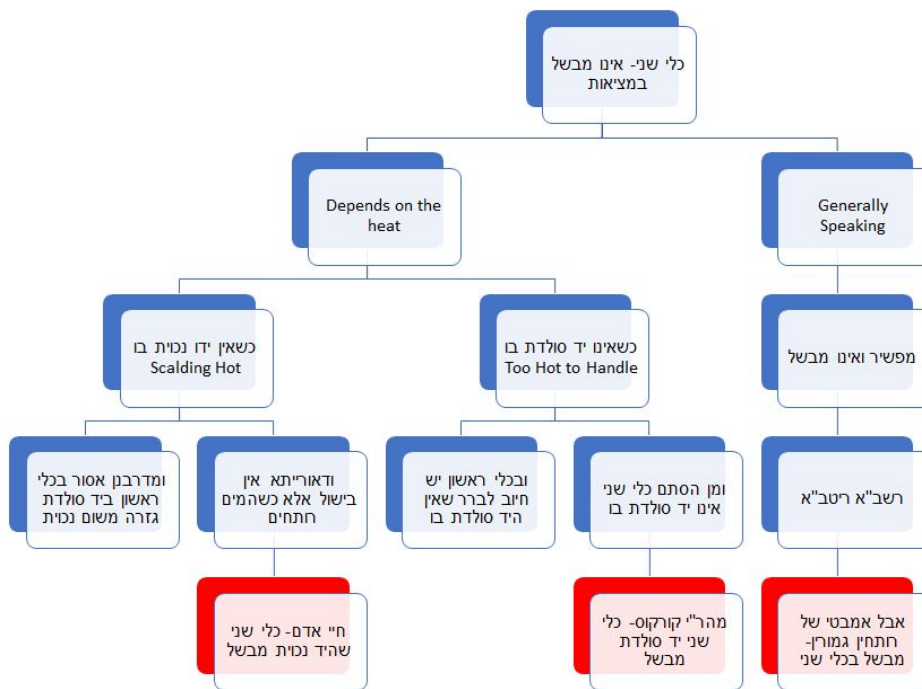
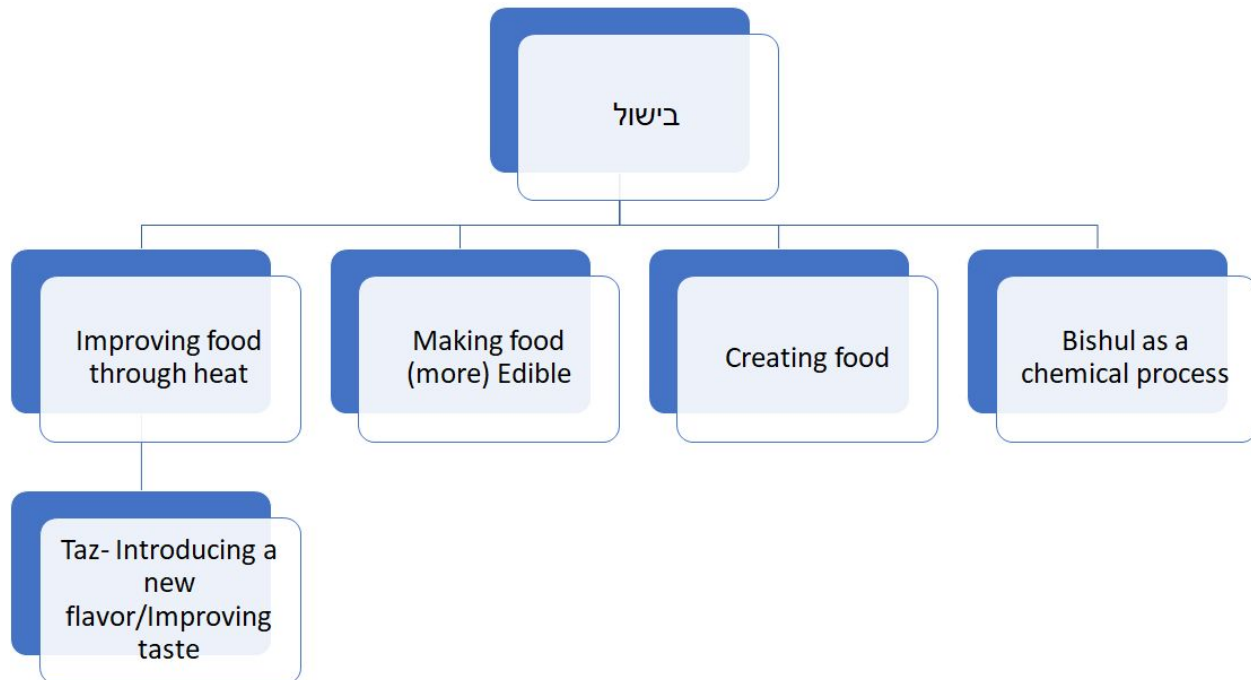
חידושי הר"ן מסכת שבת דף מב עמוד א
אבל באמבטי שהוא כלי ראשון חמין לתוך צונן כלו' שמערה מאמבטי חמין שבו לתוך מים צוננים שבכלי אחר מותר דעירו דכלי ראשון לא חשיב לן ככלי ראשון כל שהוא (נפשך) [נשפך] לתוך הצונן.

חידושי הרשב"א מסכת שבת דף מב עמוד א
אבל באמבטי שעומדין לרחיצת אדם מחממן הרבה והלכך צונן לתוך חמין אסור לעולם שאי אפשר לבא לידי הפשר אלא לידי בישול ואפילו נתן באמבטי כדי מלאו, ואף על פי שהוא כלי שני ובעלמא אינו מבשל הכא שאני לפי שדרך לחממן יותר מדאי, וספל כיוצא בו למאי דהוה סבירא ליה לרב יוסף מעיקרא, אבל במסקנא לא מדתני ר' חייא ספל אינו כאמבטי, דמים שבספל אינן חמין כל כך ואינו אלא ככוס והואיל וכלי שני הוא לעולם מותר שאינו בא אלא לידי הפשר, ואפילו היו מים שהיד סולדת בהן לאחר שנתערבו צונן לתוכן, אינו מחמת הצונן שיש בו להיות יד סולדת אלא מחמת הראשונים שלא נצטננו.

קלי הבישול

ספר יראים סימן רעד [דפוס ישן - קב]

תולדות דאורייתא. אמר רב אחא בר רב האי מאן דשדא כותנא לאתונא חייב משום מבשל פי' שמי לחלוחית של עץ מתבשלין ואמר רבה בר רב הונא האי מאן דארתח כופרא חייב משום מבשל ותנן בפ' כירה [ל"ח ב'] אין נותנין ביצה בחמה בשביל שתתגלגל דאפי' דליכא כתולדות אור דמי. תולדה דרבנן. דתנן לא יפקיענה בסודרין ור"י מתיר וקיי"ל כרבנן פי' לא יפקיע ביצה בסודרין שנתחממו בחמה דגזרינן תולדות חמה אטו תולדות דאור ואין בישול תלוי לא בכלי ראשון ולא בכלי שני אך לפי שהוא דבר המתבשל פעמים שהוא דבר רך ומתבשל אף בכלי שני ויש דבר קשה שאפילו בכלי ראשון אינו מתבשל ויש דבר המתבשל בכלי ראשון ולא בכלי שני כדאמרי' בפ' כירה [מ"ב ב'] סבר רב יוסף למימר מלח כתבלין דכ"ר בשלה דכלי שני לא בשלה א"ל אביי תני ר' חייא מלח אינו כתבלין דבכלי שני נמי בשלה ופליגי דרב נחמן דאמר רב נחמן צריכא מילחא בישולא כבשרא דתורא ואיכא דאמרי' סבר רב יוסף מלח הרי הוא כתבלין כו' דבכלי ראשון נמי לא בשלה והיינו דאמר רב נחמן צריכה מילחא בישולא כבשרא דתורא שלא כל הדברים שווין למלח איכא דאמרי' ובשרא דתורא בכ"ר לאו בישול לפי שראשון בישולו הלכך יזהר אדם שלא להכניס בשבת שום דבר בכלי שני ואף בכלי שלישי שהיד סולדת בו שאין אנו בקיאים בדברים רכים וקשים מי הוא מתבשל בכלי שני ומי הוא שאינו מתבשל ואמרי' בחולין פ' כל הבשר [ק"ח ב'] איזהו בישול כל שאחרים אוכלים אותו מחמת בישולו. וכשמערה מכלי אל כלי אם דנין לה לעירו ככלי שמערה ממנו או ככלי שמערה לתוכו נחלקו בו בשבת ירושלמי פ' כירה דאיתמר מהו ליתן תבלין מלמטה ולערות עליהם למעלה ר' יונה אומר אסור עירו ככלי ראשון והכא אמר ר' יוסי תבלין אין מתבשלין והלכה כדברי המחמיר. וכל דבר שנתבשל או נאפה כל צרכו להחזירו בכלי ראשון לחממו או ליתנו בצד האור מותר שכל דבר שנתבשל או נעשה כל צרכו אין בה משום בישול שאין בישול אחר בישול אבל יש בישול אחר צלי ויש צלי אחר בישול

מתבתא ברקיעא: לעילוי נשמת הרב בן-ציון בן הרב יחזקאל ואסתר מרים

